

Nøvn

Sigurd Joensen Sigurd hjá Gutta skyldmanninum til minnis

Varð borin út mánadagin 1. okt 2012

Dregur um Kattarhellu,
Vælfærðastein og Áarsker.
Kvirt og stilt er í Krabbahyli.

Hornhylur, Geilarhylur og Reyðhylur
halda saman hendur,
og minnast mann í sínum bestu árum-
heilt aftur til
hann á sínum smáu táum
kom av trappusteini
hjá Gutta út í tún
og gekk fram við
steinsettan húsavegg
uttan at gera steðg.

Á sínum tøttlingum
fór hann oman í Tún -
oman í Støðna
at halda um bátaborð –
har bátur stóð
í lunnbót,
í lynning tryggur.

Tók lunn úr neysti
og sigldi við honum
í Krabbahyli eins og dreingir flestu,
sum finga sær eitt gott festi-
eina hugmynd av
havgyrdum strondum
í fremmandum londum –
har vart tú dyggur.

Her var tín barnaverð –
her vart tú á ferð
í lítlum hyl
til Íslands og Grønlands strendur
og onnur høv
á Guds grønu jørð.

Hesin lítli hylur
var ein ímynd av tí stóra havi,
sum festi seg í sinnið,
tú goymdi við hjartarót inni,
altnar dagar tínar
sum ljómur úr eini pasturale -
úr Reyðurð norðast frá
til Rinkusteinar
og Høvdan innast við Oyndarfjørð.

Hetta var tín havsins vøgga...

Uppi undir Krofnpasteini,
legði tú land undir teg
og festi búgv,
saman við Aðalbjørg,
sum bleiv unnusta tín
og titt brúðarlín.

Livdu tit saman
í hjúnalagi
við børnum, ommu- og abba-
børnum- og langabba-
børnum
lagsbrøðrum, vinfólki og familju-
í lívsins løtum
á lívsins gøtum -
í mongum løgum
frá hesum døgum.

Mikkjal í Tarti segði:
Tú verður borin inn í ta tíðina, sum er.
Hetta var tykkara ferð
í hesi afturundirgerð
í hesi verð.

Frits

William Heinesen uppafturprentaður

Í 1975, á 75-ára føðingardegi
høvundans, komu fimm
av skaldsøgunum út í før-
oyskari týðing: »Blæsende
gry« við heitinum »Degn-
ingsvindar« (Chr. Matras
týddi), »Noatun« við heitin-
um »Nóatún« (Áshild Olsen
týddi), »Den sorte gryde«
við heitinum »Í sortanum«
(Bjarni Niclasen týddi),
»De fortabte spillemænd«
við heitinum »G lataðu
spælímenninir« (Heðin
Brú týddi) og »Moder Syv-
stjerne« við heitinum »Móð-
ir sjeystjørna« (Heðin Brú
týddi). Árið eftir komu í
føroyskari týðing skald-
søgan »Tornið á heimsins
enda« (Hans Thomsen týddi)
og savn av úrvaldum søgum
»Híminin brosar« (Chr.
Matras týddi)

Árni Dahl

»Hvør man sannorðaður
duga at siga frá tí bletti á
jørðini, har hann er føddur
og uppvaksin? Havnin man
ikki skara framúr til vakur-
leika uttan, ikki man hon
liggja fyri á nakran sjáld-
saman hátt ella rósa sær av
at útinna tað, ið óvanligt er.
Hon er bert eitt lítið manna-
býli millum fjals og fjøru.
Men henda bygdin er ikki bert
høvuðsstaður í lítlum oyggja-
landi; hon er sanniliga eisini
miðdepilin í øllum heiminum!
Her var tað, at sól og máni
vístu seg á fyrsta sinni, her er
staðurin, har nátt og dagur
vórðu til, her valdar enn hitt
suðandi frummyrkrið, haðani
allir lutir komu og spruttu í
fagran blóma. Úr takglugga í
hini gomlu Havnini komst tú
á fyrsta sinni á eygnatal við
Sjeystjørnuna og kendi ævin-
leikans koss á enni tínum«.

Skaldsøgurnar í 30-árunum

Fyrstu skaldsøgu sína, »Blæ-
sende gry« læt William Heine-
sen úr hondum í 1934, flest
allir bókametarar vóru á ein-
um máli um, at í hesum rit-
høvunda búðu evni til stóran
skaldsøguskrivara.

Við aðru skaldsøgu síni
»Noatun«, 1938, sló William
navn sitt fast millum fremstu
skaldsøguhøvundar, ið skriva
á donskum.

Í hesi skaldsøgu viðger
hann figgjjarligu trongtíð-
irnar fyrst í 1930-árunum,
tá keypmenn fara av knór-
anum og verkafólk nóg illa
fáa matartuggu at leggja í
munnin. Hóast mangar dapr-
ar løtur, so er henda frásøgnin
um niðursetufólkini í Deyða-
mansdali bæði ljós og lívs-
jáltandi.

Herjað av hungri
og illgruna, víðgongdum
átrúnaðarvirki og øðrum
mótburði ivast tey frægastu
av niðursetufólkunum á hes-
um trølsliga plássi ongantið

um, at lívið hóast alt er vert
at liva. Tey sigra eisini um-
siður.

Í sortanum

Í »Den sorte gryde«, 1948, tek-
ur høvundurin til viðgerðar
hesa avlagaðu tíðina undir
seinna heimsbardaga, tá
viðurskipti broytast so koll-
veltandi. Tú hittir her penga-
grísku reiðararnar, sum inni
á flógvari skrivstovu kunnu
fegnast um gullstreymin,
ið floymir niður í teirra
lumma, meðan fiskimaðurin
vágur lívið á skipsdekki í
minulagdum vandasjógvi; tú
hittir eisini í hesum sjóðandi
potti flogsutar ungmyoggjar,
sleiskar blaðstjórar, drykkju-
menn og hálvørar prædiku-
menn. Bókin er eitt hvast
álop á tey fólk, sum nýta
hurluvasan, sum av krígunum
stendst, til at skúma róman,
sum í skinni eru gudiligast og
best, men í sinni kraddarar
og gudloysingar.

Frá 50-árunum og fram

Í teim trimum skaldsøgunum:
»De fortabte spillemænd«,
1950, »Moder Syvstjerne«,
1952 og »Tårnet ved verdens
ende«, 1976, tekur høvundurin
tilfar úr heimbýi sínum, sum
hann minnist sum barn.

Heilt burturúr líkast
søguliga skaldsøgan »Det
gode håb«, 1964. Hon er ein
roynd at lýsa daprastu tíð í
Føroya søgu, hina sonevndu
Gablátíðina. Hendingarnar
fara fram um miðja 17. öld og
byggja fyri ein stóran part
á veruligar hendingar, sum
eru til skjals í tingbókum
okkara. Høvuðspersónurin
Peder Børresen er avmynd-
aður eftir danska prestinum
Lucas Ddebes, ið var prestur í
Suðurstreymoy 1652 — 1675.

Sum siðsøgulig lýsing er
»Det gode håb« valaverk —
viðmerkjast skal, at høvund-
urin við vilja letur bókina
í fornan danskan málbúna
— men hon er meir enn um-
hvørvislýsing. Hon er eitt lívs-
jáltandi lokvæði til frælsið
og til stríðsmannin, sum
hóast fúlastu útspilling og
lokabrøgd ikki bukkar undir,
men førir frælsishugsjónir
sínar til sigurs.